

مشخصات طرح

دوره هشتم - سال اول

شماره ثبت:

۲۶۰

شماره چاپ:

۵۱۴

تاریخ چاپ:

نام دفاتر:

مطالعات اقتصادی

مطالعات حقوقی

مطالعات زیربنایی

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح اصلاح تبصره (۲) ماده (۳) قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه

اقتصادی جمهوری اسلامی ایران»

مقدمه

تأسیس و ایجاد مناطق خاص با اسامی مشابه مناطق آزاد و ویژه یکی از استراتژی‌های برون‌نگر است که به‌منظور بهره‌گیری از فرصت‌های موجود در نظام اقتصاد جهانی مورد استفاده قرار می‌گیرند. این مناطق دارای قوانین و مقرراتی خاص به‌خصوص در زمینه‌های جذب سرمایه، مقررات تجاری و تشریفات گمرکی هستند که موجب تشکیل مناطقی خارج از قلمرو گمرکی و سرزمین اصلی می‌شود.

هدف طرح

هدف اصلی این طرح آن است که در تعیین سازمان مسئول منطقه و اداره آن علاوه بر متولی دولتی بتوان از نهادهای عمومی غیردولتی استفاده کرد.

طرح پیشنهادی نمایندگان قصد دارد که حوزه انتخاب هیئت وزیران در بخش غیردولتی را تنها به نهادهای عمومی غیردولتی منحصر کند. ماده واحده طرح پیشنهادی علاوه بر متولی بودن دولتی اداره مناطق مورد نظر، نهادهای عمومی غیردولتی را برای اداره آنها تعیین کرده است و از طرفی تملک (یا واگذاری رسمی دستگاه‌های دولتی ذی‌ربط) و تصرف اراضی واقع در محدوده منطقه ویژه را قبل از صدور مجوز هیئت وزیران، شرط تصدی اداره سازمان منطقه برای نهادهای مزبور می‌داند.

دلایل ارائه طرح

۱. با توجه به اینکه هدف از تأسیس سازمان اداره‌کننده منطقه تأمین سود نیست، بلکه احداث و تهیه زیرساخت‌های لازم با کمترین هزینه برای واگذاری به سرمایه‌گذاران است، اجازه ورود بخش خصوصی به‌صورت کلی یا جزئی موجب تعقیب هدف سودآوری شده که با کاهش هزینه‌های تولید در منطقه مغایرت دارد.

۲. ورود نهادهای عمومی غیردولتی به‌جای بخش دولتی و بخش خصوصی ضمن اینکه مانع بزرگ شدن دولت می‌شود به رفع بوروکراسی اداری، امکان اخذ وام و تسهیلات بانکی برای زیرساخت‌ها و جلوگیری از رانت می‌انجامد.

پیشنهاد موضوع

بعد از اشاره به مناطق ویژه حراست شده در تبصره (۲۰) قانون برنامه اول و همچنین جزء ۱ بند «د» تبصره «۲۵» قانون برنامه دوم، قانون در سال ۱۳۸۴ به‌طور خاص با عنوان قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران تصویب شد.

ماده (۳) این قانون به وظایف اصلی هیئت وزیران از جمله تعیین یا تغییر سازمان مسئول منطقه به‌منظور اداره آن اشاره می‌کند.

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۲۰۹۴۸۸-۱

تاریخ انتشار:

۱۳۸۷/۱۱/۱۳

در بند «الف» این ماده نیز عنوان می‌شود که تعیین یا تغییر سازمان مسئول منطقه اعم از دولتی و غیردولتی برعهده هیئت وزیران است و تبصره «۲» نیز به شرط اینکه سازمان مسئول منطقه از بین اشخاص حقوقی غیردولتی انتخاب شود اشاره می‌کند.

بررسی موضوع

۱. قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران، مصوب سال ۱۳۸۴ پس از چند بار رفت و برگشت میان مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان سرانجام از سوی مجمع تشخیص مصلحت نظام به تصویب رسید و از تاریخ ۱۳۸۴/۳/۱۱ که این قانون در مجلس شورای اسلامی تصویب شد تا تصویب آن در مجمع تشخیص مصلحت نظام در تاریخ ۱۳۸۴/۹/۵ اصلاحاتی در تبصره ماده (۱)، الحاق یک تبصره به آن، اصلاح تبصره‌های «۱» و «۲» ماده (۳) و الحاق یک ماده با عنوان ماده (۲۴) مورد نظر مجمع تشخیص مصلحت نظام قرار گرفت. با توجه به نظر تفسیری شورای نگهبان مبنی بر اینکه هیچ‌یک از مراجع قانون‌گذاری حق رد، ابطال و نقض مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام را ندارد، لذا اصلاح تبصره «۲» ماده (۳) منوط به طی مراحل قانونی است.

۲. تصویب طرح مذکور موجب حذف بخش خصوصی در اداره سازمان مسئول در مناطق ویژه اقتصادی خواهد شد که این امر با بندهای «۳۶» و «۳۸» و «۴۲» سیاست‌های کلی نظام در دوره چشم‌انداز، اهداف مندرج در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی مبنی بر افزایش سهم بخش‌های خصوصی و تعاون در اقتصاد ملی و کاستن از بار مالی و مدیریتی دولت در تصدی فعالیت‌های اقتصادی و بندهای «۴۵» و «۴۷» سیاست‌های کلی برنامه چهارم توسعه و همچنین این طرح با مفاد بند «الف» ماده (۳) قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی که در آن به بخش غیردولتی تصریح شده است مغایرت دارد.

۳. وقتی سرمایه‌گذاران بخش خصوصی در یک منطقه ویژه اقتصادی اقدام به سرمایه‌گذاری می‌کنند و زیرساخت‌هایی را آماده و خدماتی را ارائه می‌کنند، علی‌القاعده باید در قبال این خدمات ارائه شده، وجوه متناسب با آن را دریافت کنند و این امر در خصوص نهادهای عمومی غیردولتی نیز جاری است. وقتی نهاد عمومی غیردولتی اقدام به تملک و تصرف اراضی واقع در محدوده منطقه ویژه اقتصادی و شروع به فعالیت اقتصادی و متعاقب آن ارائه خدمات می‌کند، این انتظار را دارد که براساس ماده (۴) قانون مذکور در قبال ارائه خدمات مذکور وجوه متناسبی نیز دریافت کند. بنابراین توجیحات ارائه شده در مقدمه توجیهی طرح محل ایراد و تأمل است، در ضمن انتقال فرایند اداری از ساختار دولتی به ساختار نهاد عمومی را نمی‌توان به‌عنوان رفع بوروکراسی قلمداد کرد.

نتیجه‌گیری

براساس بند «الف» ماده (۳) «قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی»، «تعیین و یا تغییر سازمان مسئول منطقه اعم از دولتی و غیردولتی» از جمله مسئولیت‌های هیئت وزیران است. گفتنی است که عبارت «و غیردولتی» اعم است از «بخش خصوصی و نهادهای عمومی غیردولتی»؛ بنابراین موضوعیت یافتن «طرح پیشنهادی» غیرضروری است. در واقع هدف اصلی طرح در بند «الف» ماده (۳) قانون مورد اشاره، مستتر است و نیازی به اصلاح آن نیست و از سوی دیگر آثار تبصره «۲» را در خصوص اشخاص حقوقی غیردولتی خنثی می‌کند و تنها برای نهادهای عمومی پیشنهاد شده است.

مطابق قانون فعلی کلیه سازمان‌هایی که توانمندی ورود به موضوع مورد بحث را دارند می‌توانند براساس بند «الف» ماده (۳) «قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی»، مجوز تصدی اداره سازمان اداره‌کننده منطقه را از هیئت وزیران اخذ نمایند. از این روی نیازی به تصویب این طرح پیشنهادی نیست.

با توجه به مطالب مورد بررسی هدف مورد نظر در این طرح هم‌اکنون نیز در قانون فعلی مستتر است و نیازی به ارائه حکمی جدید در قالب طرح مورد بررسی نیست.